

Kulttuurien monimuotoisuus

Veera Liiten, Linnea Paaso, Siiri Haapala

Kulttuuri

=yhteisöön omaksuttuja ja jaettuja arvoja

eri osatekijöitä ovat esimerkiksi:

- työ, opiskelu ja asuminen
- pukeutuminen
- kieli ja uskonto
- ruoka
- perhemalli ja kasvatuskäytännöt

Subjekttiivinen kulttuuri= kulttuuri johon on sosiaalistuttu pitkällä aikavälillä, kulttuuri on pysyvä ja ainut oikea malli elämiseen

Kulttuuri muuttuu ja saa vaikutteita muista kulttuureista esimerkiksi muuttaessa uuteen maahan

Kansallisten kulttuurien erottelu

Geert Hofsteden mukaan kulttuurit voidaan erotella:

- kollektivistisuuden ja individualistisuuden suhteen
- yhteiskunnan hierarkisuuden mukaan (valtaetäisyys)
- kuinka paljon tiukkojen sääntöjä pyritään noudattamaan (epävarmuuden välttäminen)
- rangaistusten ankaruus (maskuliinisuus-feminiinisyys)
- lyhyen vai pitkän aikavälin tavoitteet (aikaorientaatio)

Individualism Cultures in which people define themselves as individuals and form looser ties with their groups.	Collectivism Cultures where people have stronger bonds to their groups and group membership forms a person's self identity.
• USA • Australia • UK • Canada • Hungary	• Guatemala • Ecuador • Indonesia • Pakistan • China
Low Power Distance A society that views an unequal distribution of power as relatively unacceptable.	High Power Distance A society that views an unequal distribution of power as relatively acceptable.
• Austria • Denmark • Israel • Ireland • New Zealand	• Malaysia • Slovakia • Philippines • Russia • Mexico
Low Uncertainty Avoidance Cultures in which people are comfortable in unpredictable situations and have high tolerance for ambiguity.	High Uncertainty Avoidance Cultures in which people prefer predictable situations and have low tolerance for ambiguity.
• Denmark • Jamaica • Singapore • China • Sweden	• Belgium • El Salvador • Greece • Guatemala • Portugal
Masculinity Cultures in which people value achievement and competitiveness, as well as acquisition of money and other material objects.	Femininity Cultures in which people value maintaining good relationships, caring for the weak, and quality of life.
• Slovakia • Japan • Hungary • Austria • Venezuela	• Norway • Netherlands • Sweden • Costa Rica • Chile

Etninen identiteetti

Etnisen ryhmän jäseniä yhdistävät esimerkiksi:

- fyysiset piirteet
- kieli
- arvomaailma ja tavat
- historiallinen tausta

Etniseen identiteettiin kuuluu tietoisuus ryhmään kuulumisesta ja ryhmän tapojen sekä asenteiden omaksuminen

Kaksoidentiteetti saattaa muodostua esimerkiksi muista maista adoptoiduille lapsille tai eri maassa syntyneille maahanmuuttajille

Kaksoidentiteetti on joissain tilanteissa mahdoton esimerkiksi uskonnolliset identiteetit poissulkevat toisensa

Oma etninen identiteetti herää kun ollaan tekemisissä “vieraan kulttuurin” kanssa

Kulttuurin jäseneksi kasvaminen

Nyky- Suomessa lapset ovat tottuneet kouluissa etniseltä taustalta erilaisiin ihmisiin esimerkiksi ulkomaalaistaustaisten oppilaiden määrä on edelleen kasvussa

Perhemalli vaihtelee kulttuureiden mukaan: Suomessa perhe sanalla viitataan ydinperheeseen, mutta monissa muissa maissa perheellä viitataan suureen määrään suvun jäseniä esimerkiksi vanhempien sisaruksiin ja isovanhempiin

Kieli osana kulttuuria

- tärkeimpiä kulttuurin osia, mahdollistaa sanallisen kommunikation
- äidinkieli tyypillisesti yhdistää kansan samalla erottaen eri kansoja toisistaan: eri kulttuurien lapset ääntelevät ja elehtivät aluksi samalla tavalla, mutta opittu kieli ohjaa tiettyjen äänteiden käyttöön.
- Heijastaa ominaispiirteitä kulttuurissa kuten hierarkiaa ja arvostusta, oikeat puhuttelutavat esimerkiksi japanissa eri arvoisille henkilöille eleiden lisäksi
- Eri kulttuureissa ja kielissä korostuu yhteisöllisyys (Japani) tai omien ominaisuuksien vähättely (pohjoismaat)

Sanaton viestintä kulttuurissa

Ihmisen oma kulttuuri säätelee sanatonta viestintää eli ilmaisutapoja ja elekieltä, esimerkiksi Suomalaisessa kulttuurissa eleitä ei käytetä juuri ollenkaan

Kulttuurien eroja elekielessä:

- erilaiset käsimerkit tulkitaan eri kulttuureissa täysin eri tavalla
- suoraa katsekontaktia pidetään töykeänä tietyissä kulttuureissa
- tunteiden osoittamista ja ilmeitä tulee välttää esimerkiksi Japanissa
- lisäksi Japanissa kumarrus on alempiarvoisen osoitus kunnioituksesta ylempiarvoista kohtaan

Sosiaalista maailmaa katsotaan erilaisten silmien läpi

- Arvot, asenteet ja kulttuuriskriptit opitaan kasvuympäristössä → muokkaavat jatkuvasti ihmisen tulkintoja ja ohjaavat valintoja.
- “Lapset eivät synny rasisteina”
- Vanhemmat voivat omalta osaltaan vaikuttaa lapsen avarakatseisuuteen (arvot, asenteet, lelut, kirjat...)

Monikulttuurisuus vaatii molemminpuolista sopeutumista

- Kulttuuritutkija John Berryn mukaan yhteiskunta voi suhtautua etnisiin ryhmiin kahdesta päänäkökulmasta;
- Sulatusuunimallissa on selkeä valtaryhmä, joka edustaa enemmistöä ja sen reunamille jäävät vähemmistöryhmät → mahdollisuus liittyä huomaamattomasti valtaryhmän osaksi.
- Kulttuurinen moniarvoisuus: eri ryhmät käyvät neuvottelua keskenään, tekevät kompromisseja ja yhteisiä sopimuksia → yhteiskunnan kanta muuttuu ja kehittyy, enemmistön kanta ei ole automaattisesti velvoittava päätöksiä tehdessä.
- Akkulturaatiossa erilaisista kulttuurialueista peräisin olevat ryhmät joutuvat jatkuvaan kontaktiin keskenään → kummankin tai vain toisen ryhmän kulttuurissa tapahtuu muutoksia.
- Berryn akkulturaatiomallien nelikenttä kuvaa kahden kulttuurin välisiä suhteita. Yksilö tai ryhmä, joka saa vaikutteita kahdesta kulttuurista joutuu käsittelemään kahta identiteettiä kannalta keskeistä kysymystä: Miten säilyttää oma kulttuuri-identiteetti? Millaisia suhteita tulisi solmia uuden kulttuurin edustajiin?

Yhteiskunnan strategiat

- Valtaryhmä voi omilla säädöksillään ja asenteillaan painostaa tulijat eristäytymään, jopa syrjäytymään yhteiskunnan ulkopuolelle.
- Yhteiskunta voi tukea laajemmin monikulttuurisuutta, mutta jokin ryhmä yhteiskunnassa estää tulokkaiden sopeutumista.
- Väestöryhmä voi myös itse eristäytyä tai suojata omaa kulttuurista identiteettiään.
- Yksittäisen maahanmuuttajan hyvä sopeutumiskyky auttaa löytämään hyvän tasapainon kahden kulttuurin välille.

Etnokulttuuristen ryhmien strategiat

- Syrjäytyminen tai vieraantuminen: maahanmuuttaja ei voi tai halua säilyttää omaa kulttuuriaan, muttei myöskään omaksu isäntämaan kulttuuria. Syrjäytyminen = jättäytyminen molempien kulttuurien tarjoamien viiteryhmiin ulkopuolelle.
- Eristyminen eli separaatio: maahanmuuttaja haluaa säilyttää oman kulttuurinsa eikä halua omaksua uuden isäntämaansa kulttuuria. Voi johtua myös valtakulttuurin asenteista maahanmuuttajia kohtaan.
- Sulautuminen eli assimilaatio: maahanmuuttaja ei halua tai ei voi säilyttää omaa kulttuuriaan → ottaa viiteryhmäkseen uuden isäntämaansa enemmistön ja hyväksyy tämän ryhmän kulttuurin.
- Integraatio eli tasapainoinen kiinnittyminen: maahanmuuttaja haluaa säilyttää omaa kulttuuriaan, mutta omaksuu myös isäntämaan käytäntöjä → kahden kulttuurin yhdistäminen.
- Integraatio on mahdollista vain silloin, kun valtakulttuuri kohtelee kulttuurivähemmistöä avoimesti ja joustavasti → takaa hyvinvoinnin ja sopeutumisen kannalta parhaan lopputuloksen.
- Integraatio ei aina takaa hyvinvointia ja sopeutumista → esim. assimilaatiota painottavissa instituutioissa kuten koulussa tai armeijassa voi syntyä ristiriitoja, jos yksilön orientaatio on erilainen kuin mitä odotetaan.

Sopeutuminen

- Sopeutumista helpottavat: vanhan ja uuden kulttuurin samankaltaisuus, vastaanottajamaan suhtautuminen maahanmuuttajiin sekä maahanmuuttajan luonteenpiirteet ja hänen muut ominaisuutensa, kuten ikä.
- Tärkeä helpottava tekijä sopeutumisen kannalta on, että maahanmuuttajalla on mahdollisuuksia olla tekemisissä oman kulttuurinsa jäsenten kanssa.
- Sopeutumisprosessissa vuorottelevat stressi, mukautuminen ja yksilöllinen kasvu.
- Pitkän ulkomailla oleskelun jälkeen kotiinpalaava joutuu sopeutumaan vanhan kotimaansa kulttuuriin.
- Kotouttamisella voi olla suuri merkitys yksilön sopeutumisen kannalta.

Maahanmuuttajan akkulturaatiostressi

- Helpottuu, mikäli seuraavat edellytykset ovat edes osittain olemassa:

- vähän vihollisuuksia kulttuurien välillä
- kulttuurien välinen eroavaisuus ei ole suuri
- vierailijalla on hyvät tiedot toisesta kulttuurista (kotouttaminen, opiskelu)
- toisen kulttuurin sujuva kielitaito
- sosiaalisia verkostoja toisessa kulttuurissa
- kulttuurien välistä yhteistyötä edellyttäviä tehtäviä

Maahanmuuttajanuorten identiteettistrategiat

1. Toisen kulttuurin ihailu - toisen hylkääminen. Oma etninen tausta ja uusi kulttuuri väistämättä läsnä arjessa → konfliktitilanteet väistämättömiä (identiteetikriisi)
2. Tilanteen ratkaisu vaihtamalla jatkuvasti kulttuurista näkökulmaa; toimii vuoroin uuden kulttuurin mukaisesti, vuoroin pitää kiinni etnisestä taustastaan → suunnatonta stressiä.
3. Kolmas kulttuuri; nuoret muodostavat todellisen monikulttuurisen identiteetin → auttaa tekemään järkeviä kompromisseja kulttuurien vaatimusten välillä.

Ennakkoluulot monikulttuurisessa yhteiskunnassa

- Yhteiskunnassa, jossa jäsenet ovat peräisin monista eri kulttuureista, voivat rasistiset, etniset ja uskontoihin liittyvät ennakkoluulot tuottaa ongelmia.
- Rasismin taustalla on käsitys siitä, että olemukseltaan muista näkyvästi erottuvilla ihmisillä on keskenään pysyviä, samankaltaisia piirteitä → vahvistaa etniseltä taustaltaan erilaisten ihmisten syrjintää.
- Rasismiin johtaa rodullistamiseksi kutsuttu ideologinen prosessi, joka sisältää ajatuksen, että eri kulttuureja tai uskontoja edustavat ovat ihmisinä ratkaisevan erilaisia → ulkoisesti erottuviin ihmisluokkiin liitetään sisäisiä piirteitä ja arvoja → sosiaalisia kategorioita.
- Arvottaminen on kohtalokkain vaihe rodullistamisprosessissa → alempiarvoiseksi luokiteltu ryhmä sijoittuu joka suhteessa ominaisuuksiltaan ”ylemmän ryhmän” vastakohdaksi.

Rasismi ja ennakkoluulot tarkemmin

- Biologinen rasismi = ihmisen luokittelu ja arvottaminen esim. ihonvärin mukaan.
- Kulttuurinen rasismi = rodullistamisen pohjana ihmisryhmän kulttuuri, tavat, kieli ja uskonto.
- Rasismi ilmenee arkipäivässä rodullistavien nimitysten käyttönä ja etnisten vitsien kertomisena.
- Etniseen ryhmään kohdistuva syrjintä voi ilmetä eriarvoisina mahdollisuuksina työhön, asumiseen, koulutukseen ja vapaa-ajan viettoon.
- Ennakkoluuloisuus etnisten ryhmien jäseniä kohtaan ei aina näy ulospäin aggressiivisina tekoina.

Moderni rasismi

- Modernilla rasismilla tarkoitetaan piilorasismia ja hienovaraista, epäsuoraa syrjintää → ihmisryhmää ei nimitellä ja kielenkäyttö on korrektia.
- Moderni rasisti ei välttämättä itsekään huomaa olevansa rasisti eikä tiedosta ennakkoluulojensa vaikutusta kohteen käyttäytymiseen.
- Yhdysvaltalaisessa työhaastattelututkimuksessa valkoiset koehenkilöt haastattelivat mustia ja valkoisia "hakijoita". Mustia haastatellessaan he istuivat kauempana, takeltelivat puhessaan enemmän ja lopettivat aikaisemmin - huomaamattaan. Kylmempi tyyli sai mustat hermotuneemmaksi.
- Moderni rasismi läpäisee koko yhteiskunnan, työpaikoista kouluihin.

Tavoitteena tasa-arvo monikulttuurisuusopetuksessa

- Ennakkoluuloisuus toista kulttuuria kohtaan perustuu tietämättömyyteen → Kasvatuksella ja opetuksella merkittävä osuus
- Kouluissa ollaan alettu opettaa syrjinnän seurauksista, ja oppiaineissa tuodaan tietoa muista kulttuureista. Tällä pyritään juurikin lopettamaan ennakkoluuloja ja vaikuttamaan asenteisiin myös tunteiden tasolla.
- Monikulttuurisuusopetuksen lisäksi monikulttuurisuuskasvatus kotona olisi tärkeää: perheen ja jopa ystävien asennoituminen maahanmuuttajiin vaikuttaa nuoren etnisiin asenteisiin.
- Monikulttuurisuudessa pidetään huolta siitä, että kaikki kansalaiset saavat pitää oman identiteettinsä ja olla ylpeä omista juuristaan.

Videot

<https://youtu.be/pbXqNLdFa8U?t=33>

<https://youtu.be/uSYLa49bx9Y?t=810>

<https://youtu.be/6r04w3GKBzg?t=756>

<https://youtu.be/JSGftZKrL7M>

<https://youtu.be/QRZPw-9sJtQ>

Lähteet:

Hofsteden kulttuurien välinen tutkimus:

<https://i.pinimg.com/originals/90/f2/c2/90f2c2458da0ca5320c287c8d9640469.jpg>

Kielen merkitys kulttuurissa:

<https://greenheart.org/blog/greenheart-international/language-the-essence-of-culture/>

Sanaton viestintä:

<https://online.pointpark.edu/business/cultural-differences-in-nonverbal-communication/>